

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการกำจัดขยะของชุมชนกรณีศึกษาดำบล
หมอมือง อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน ตำบลหมอมือง
อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลและ
ประชาชน ตำบลหมอมือง อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน
3. เพื่อเป็นรูปแบบในการจัดการขยะของชุมชนตำบลหมอมือง อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน
โดยทำการศึกษาวิจัย โดยใช้ประชาชน จำนวน 240 คน ในเขตตำบลหมอมือง จำนวน
6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยซ้อ บ้านนาเขีย บ้านหมอมือง บ้านทุ่งกวาง บ้านบวกรวด และบ้าน
ห้วยบง ส่วนสมาชิกและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 คนของตำบลหมอมือ
เมือง อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 62 เพศหญิง
คิดเป็นร้อยละ 38 อายุพบว่ามีอายุโดยเฉลี่ย 44.8 ปี ระดับการศึกษา พบว่าประชาชนกลุ่มเป้า
หมายที่ศึกษามากที่สุดจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 67.1 อาชีพพบว่า
ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 86.3 ครัวรายได้ต่ำสุด 3,000 บาท ต่อ
ครอบครัวต่อปี สูงสุด 307,200 บาทต่อครอบครัว ต่อปี และรายได้โดยเฉลี่ย 27,795 บาท การ
เป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในชุมชน มากที่สุดคือกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.2
แหล่งรับรู้ข่าวสารเรื่องขยะในประชากรกลุ่มตัวอย่างได้รับมากที่สุด จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อย
ละ 95.3 รองลงมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 89.8 และเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน/
ตำบล ร้อยละ 77.6 ตามลำดับ สภาพของชุมชนที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ห่างหมู่บ้านอื่น ร้อยละ 33.33
และติดหมู่บ้านอื่น ร้อยละ 66.67 ขนาดหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยมีหลังคาเรือน 101 หลังคา และขนาด
ครัวเรือนมีสมาชิกโดยเฉลี่ย 4 คน

5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน

ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลคือ อายุ เพศ อาชีพ การศึกษา และระดับรายได้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามตัวแปร โดยตัวแปร อายุ การศึกษา และระดับรายได้ ใช้สถิติทดสอบคือ F-test (ตารางที่ 11) ส่วนตัวแปร เพศ และ อาชีพ ใช้สถิติทดสอบ T-test (ตารางที่ 12 และ 13) ปรากฏว่า ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็น อายุ การศึกษาอาชีพและระดับรายได้ไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการทดสอบสมมติฐานจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ อายุ การศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการจัดการขยะของชุมชนในพื้นที่ศึกษาซึ่งมีจัดขัดแย้งในรูปแบบโครงสร้างส่วนบุคคล ของ Hornik (1990)

ส่วนเพศ ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชนและมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามตารางที่ 13 ($t = -2,701$, $P = 0.007$) นั่นคือเพศที่แตกต่างกันจะมีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชนในพื้นที่ศึกษา จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางสังคมคือ การเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม แหล่งรับรู้ข่าวสาร ปรากฏว่าตัวแปรปัจจัยทางสังคม การเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม แหล่งรับรู้ข่าวสาร ไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 11) ผลการทดสอบสมมติฐานจึงไม่เป็นที่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรม แหล่งรับรู้ข่าวสาร ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการจัดการขยะของชุมชนในพื้นที่ศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรปัจจัยความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม ทางด้านกายภาพและทางสภาพชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการขยะของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาและทดสอบทางสถิติ ปรากฏว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นที่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัจจัยนโยบาย พรบ.ที่เกี่ยวข้อง และงบประมาณ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวกับนโยบายภาครัฐ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) และงบประมาณในการดำเนินการเพื่อจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ศึกษา จะมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะในพื้นที่ศึกษา หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นการสนทนากลุ่มมาจากกรอบแนวคิดในการศึกษาว่า ปัจจัยทางด้านกฎหมาย และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องและงบประมาณในการดำเนินการจึงกำหนดประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยสถานการณ์ปัญหาขยะในปัจจุบันในชุมชน พรบ.การกระจายอำนาจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของชุมชน งบประมาณและกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น โดยมีผู้เข้าร่วมซึ่งประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน และประชาชน จำนวน 14 คน รวมเป็น 20 คน

สรุปได้ว่า ด้านนโยบาย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และ งบประมาณในส่วนของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะฝ่ายของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความรู้ และแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนคณะกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นั้น จะมีความรู้ และแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกได้น้อยกว่าเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นฝ่ายบริหารและในส่วนของประชาชนภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารงานของ อบต.ตามนโยบายพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องและงบประมาณจะมีความรู้ และแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกได้น้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารที่กล่าวมา

ดังนั้น นโยบายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติ และงบประมาณ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นในการจัดการ คือยิ่งภาครัฐในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนตำบล มีการนำพระราชบัญญัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบ และมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานแก่ชุมชน ก็จะส่งผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชนที่ดีต่อไป

5.1.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดการขยะของ อบต.และประชาชน

การศึกษาเปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ อบต.และประชาชน พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่เป็น อบต. ร้อยละ 5.8 และประชาชน ร้อยละ 94.12 และค่าเฉลี่ยของคะแนนการตอบแบบสอบถาม อบต. สูงกว่า ประชาชน เท่ากับ 9.86 คะแนน และ 9.57 คะแนน ตามลำดับ ผลการ

ศึกษาพบว่าตัวแปรเสริมด้านสถานภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างและทดสอบทางสถิติปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2,748, P = 0.01$) ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นในการจัดการขยะต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับในสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการศึกษา

5.1.4 รูปแบบในการจัดการขยะของชุมชนที่ได้จากการศึกษา

ผลจากการศึกษานำมาเป็นแนวทางในการหารูปแบบในการจัดการขยะของพื้นที่ศึกษา คือ ประชาชนเห็นด้วยในรูปแบบในการจัดการขยะในครัวเรือนด้วยตนเอง ด้วยการขุดหลุมขยะในครัวเรือน โดยแยกเป็นขยะที่ย่อยสลายได้ ส่วนขยะที่ย่อยสลายไม่ได้และขยะที่เป็นอันตราย ประชาชนเห็นควรให้องค์การบริหารส่วนตำบลหม่อมเมือง ดำเนินการขุดหลุมขยะในหมู่บ้านเป็นหลุมขนาดใหญ่ หมู่บ้านละ 1 จุด มีการแยกขยะและนำขยะที่ใช้ประโยชน์มาจำหน่ายโดยให้มีจุดรับซื้อในหมู่บ้าน(ธนาคารขยะ) เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แก่ประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ก็นำเรื่องเกี่ยวกับขยะมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์ในการลดการก่อเกิดขยะในชุมชน โดยสอดแทรกเข้ากับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน เช่น การงดใช้โฟมในเทศกาลลอยกระทงโดยหันมาใช้ใบตองหรือวัสดุที่ย่อยสลายและไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมแทน เป็นต้น

5.2 ข้อค้นพบอื่นๆ นอกจากกรอบคิดในการศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับเพศ และจะมีผลต่อความคิดเห็น หรือทัศนคติ ในการจัดการขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P = 0.007$ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างส่วนบุคคล ของ Hornik (1990) กล่าวว่า เพศมีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน

○ ข้อค้นพบอื่นนอกเหนือจากกรอบคิดในการศึกษา ที่พบว่าอายุ อาชีพ การศึกษา ระดับรายได้ แหล่งการรับรู้ข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม และความคิดเห็นทางกายภาพและ สภาพชุมชน จะไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะ นั่นคือ อายุ อาชีพ การศึกษา ระดับรายได้ แหล่งการรับรู้ข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม และความคิดเห็นทางกายภาพและ สภาพชุมชน ต่างกันอย่างไร ความคิดเห็นในการจัดการขยะก็ไม่แตกต่างกัน

อายุ มีความสัมพันธ์กับการศึกษา แต่มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปัจจุบันคนอายุน้อยมีการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งการมีการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีมีรายได้ที่สูงขึ้น จึงมีโอกาสในการที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดการขยะมากขึ้น และคนที่มียาได้มากขึ้นก็มีโอกาสได้รับสื่อมากขึ้นตามไม่ว่าจะเป็นจาก จนท.ของรัฐ วิทยุโทรทัศน์ รวมถึงการเข้าร่วมในเวที

ประชาคมที่ชุมชนจัดขึ้นมากขึ้น และรายได้ที่มากขึ้น จะมีโอกาสในการมีพฤติกรรมร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น

การศึกษา ($r = 0.202$) ระดับรายได้ ($r = 0.295$) และแหล่งการรับรู้ข่าวสาร ($r = 0.312$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P = 0.01$ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะ แต่มีผลโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบทบาทการจัดการขยะของชุมชน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวสาร คือยังมีการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากขึ้นก็จะมีโอกาสได้รับข่าวสารด้านการจัดการขยะมากขึ้นเท่า่นั้นและการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นด้านสภาพชุมชนต่อการที่จะตัดสินใจว่าสภาพชุมชนของตนเองมีความเหมาะสมมากน้อยหรือไม่ต่อการจัดการขยะทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบว่าการกลุ่มเป้าหมายต้องการรูปแบบไหน อย่างไร ในการดำเนินการในพื้นที่ศึกษา

แหล่งรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการขยะเพราะยิ่งคนเราได้รับข่าวสาร ก็จะทำให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ สั่งสมจนกลายเป็นความคิดในการที่จะตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ และมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

5.3 อภิปรายผลการศึกษา

ก. วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า

- ปัจจัยส่วนบุคคลคือ อายุ การศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ในการจัดการขยะของชุมชน และไม่มีความสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 11)
- ปัจจัยทางสังคมคือการเป็นสมาชิกกลุ่ม แหล่งรับรู้ข่าวสาร ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ในการจัดการขยะของชุมชนและไม่มีความสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 11)
- ปัจจัยความคิดเห็นทางสิ่งแวดล้อมไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน และไม่มีความสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 11)

- ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน คือ เพศ และมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.007 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชน และ อบต. ผลการศึกษาพบว่า อบต. มีคะแนนสูงกว่า ประชาชน เท่ากับ 9.86 คะแนน และ 9.57 คะแนน ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรเสริมด้านสถานภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างและทดสอบทางสถิติปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ความคิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชน และ อบต. นั่นคือ อบต. จะมีความคิดเห็นในการจัดการขยะที่ดีกว่าประชาชน จึงยอมรับในสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการศึกษา

ข. สมมติฐานในการศึกษาคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยความคิดเห็น ทางสิ่งแวดล้อม และปัจจัยอื่นๆ ที่ต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ การศึกษา ระดับรายได้ ปัจจัยทางสังคมคือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม แหล่งรับรู้ข่าวสาร ปัจจัยความคิดเห็นทางสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน จึงไม่ยอมรับในสมมติฐานในการศึกษาที่ตั้งไว้ แต่ปัจจัยเพศ มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.007 จึงยอมรับในสมมติฐานที่ตั้งไว้

ค. กรอบคิดในการศึกษา พบว่าผลการศึกษาส่วนใหญ่ขัดแย้งกับกรอบคิด (จากตารางที่ 11) ในศึกษานั้นสิ่งที่ต้องการค้นพบตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ไม่ยอมรับซึ่งสมมติฐาน คือ ปัจจัย อายุ การศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรม และแหล่งรับรู้ข่าวสาร รวมถึงปัจจัยความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่สอดคล้องกับรูปแบบที่นำมาเป็นแนวทางในการศึกษา คือรูปแบบโครงสร้างส่วนบุคคลและรูปแบบโครงสร้างชุมชน ของ Homik (1990) ส่วนปัจจัยเพศ มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะ และมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 11) และสอดคล้องกับรูปแบบแนวคิดที่นำมาเป็นต้นแบบข้างต้น

การศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นของนโยบาย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องและงบประมาณ จากการสนทนากลุ่มในประเด็นเรื่องของกฎหมาย พรบ.ที่เกี่ยวข้องและงบประมาณในการจัดการปัญหาขยะของชุมชนพื้นที่ศึกษา จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็น อบต. ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ ตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับจะมีความเข้าใจเรื่องนี้มากกว่าประชาชน และยังมีอำนาจในการเสนองบประมาณเพื่อแก้ปัญหา แต่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนนั้นส่วนใหญ่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมาย พรบ.ที่เกี่ยวข้องที่เป็นเรื่องใหม่ยังไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริงทำให้ส่งผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชนได้น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็น อบต. ดังกล่าว

- ง. ข้อค้นพบอื่นนอกเหนือจากกรอบคิดที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 11) พบว่า การศึกษา ระดับรายได้ แหล่งการรับรู้ข่าวสาร และ สภาพชุมชน จะไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะ นั่นคือ ไม่ว่า การศึกษา แหล่งรับรู้ข่าวสาร และสภาพชุมชน ต่างกันอย่างไร ความคิดเห็นในการจัดการขยะก็ไม่แตกต่างกัน แต่ข้อค้นพบอื่นนอกจากกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ คือ ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะที่ดีในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ ประภาพีณ สุวรรณ (2526) ได้อธิบายไว้ว่า ทักษะคิดเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น บุคคล เหตุการณ์ สถานที่ และพฤติกรรมการปฏิบัติของบุคคลในเรื่องต่างๆ นั้นเป็นผลมาจากทักษะคิดที่มีต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัตินั้น โดยตรง และทักษะคิดที่มีต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งทักษะคิดจะส่งผลต่อการปฏิบัติของบุคคลเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้การปฏิบัติไม่ได้มีผลมาจากทักษะคิดเพียงปัจจัยเดียว แต่หากยังมีปัจจัยอื่นๆ เป็นองค์ประกอบด้วย เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ ซึ่งจะสามารถทำนายสิ่งที่บุคคลจะปฏิบัติได้ ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะที่ดีในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และในการดำเนินการแก้ปัญหานั้นก็จำเป็นที่จะต้องนำแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษา ประยุกต์กับผลที่ได้จากการศึกษานำมาวางแผน ปรับปรุง แก้ไข ในส่วนขาดเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง

5.4 ข้อเสนอแนะ

ในสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาขยะในชุมชนนั้นนับวันที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากจำนวนประชากรที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ความเจริญด้านวัตถุมากขึ้น แต่จะมีผลต่อความเจริญด้านจิตใจต่ำลงทำให้คนเรามีความเห็นแก่ตัวและขาดความรับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งปัญหาขยะในชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นตาม ดังนั้นหน่วยงานหลายส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งปัจจุบันหากปล่อยให้เป็นที่ของหน่วยงานเพียงหน่วยเดียวจะไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งมีความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้และแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ นำมาใช้ในพื้นที่ ดังนั้นจึงนำมาเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในการจัดการปัญหาขยะในปัจจุบัน โดยเฉพาะเขตชนบทซึ่งมีความแตกต่างจากเขตเมือง วิธีการที่จะนำมาใช้จะต้องให้มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อม โดยเริ่มต้นมาจากตัวประชาชนเองเป็นอันดับแรกว่าจะลดการก่อเกิดขยะจากครัวเรือนเราได้อย่างไร ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชนต้องหาหรือแนวทางในการจัดการสิ่งสำคัญ ให้ประชาชนเกิดความตระหนักต่อปัญหา
2. การแก้ไขปัญหาในชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และประชาชนจะต้องร่วมในสร้างกระแสการขับเคลื่อนทางสังคมและมุ่งเน้นการแก้ไขที่ใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น ประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้นทำอย่างไรจะไม่ให้มีการใช้ถุงพลาสติกในงานประเพณี ซึ่งวิธีปฏิบัติอาจใช้ใบต้องแทน เป็นต้น
3. การจัดการขยะที่เกิดขึ้นใครเป็นผู้ก่อขยะผู้นั้นต้องรับผิดชอบ ในพื้นที่ศึกษาได้มีการจัดการขยะโดยการขุดหลุมขยะครัวเรือนละ 2 หลุม เพื่อกำจัดขยะที่ย่อยสลายได้ที่สามารถเผาไหม้ได้และย่อยสลายไม่ได้และปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลหมอมือง ได้ดำเนินการขุดหลุมขยะสาธารณะหมู่บ้านละ 1 หลุม เพื่อทิ้งขยะที่อันตรายและย่อยสลายยาก เช่น ขวดแก้ว ขวดยาฆ่าแมลง เป็นต้น หากยังทิ้งในครัวเรือนแล้วจะส่งผลกระทบต่อในวันข้างหน้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
4. หน่วยงานรับผิดชอบในระดับท้องถิ่น (อบต.) ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการจัดการและการบริหารแนวใหม่ที่กระจายอำนาจการจัดการท้องถิ่นให้ชุมชนควบคุมดูแลเอง อบต. เป็นเพียงแค่อำนวยความสะดวก ประสานงานและสนับสนุนงบประมาณ
5. การจัดการของท้องถิ่น (อบต.) จึงต้องมีขนาดเล็กลง แต่มีประสิทธิภาพในด้านข้อมูลพื้นฐาน การบริหารจัดการ การประสานงานเครือข่าย การอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ และที่สำคัญ จะไม่เป็นหน่วยงานปฏิบัติการอีกต่อไป

ควรมอบหมายให้หน่วยงาน หรือองค์กร ที่มีความถนัดในงานนั้นเป็นผู้ดำเนินการ เช่น การจัดการขยะควรให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขรับผิดชอบในการดำเนินงาน เป็นแม่ งาน และ อบรมควบคุมติดตาม ดูแล อำนาจความสะดวก

6. บทบาทการบริหารงานส่วนท้องถิ่นภายใต้ การกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่ง ใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการบริหารงานให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ จึง ถือได้ว่าการเพิ่มประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรภาครัฐ ด้วยการเปิดโอกาสให้หน่วยงาน และ องค์กรต่างๆ ได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง 2 รูปแบบคือการกระจายอำนาจทางการ บริหาร และ การกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครอง อันเป็นการโอนอำนาจการ ตัดสินใจ และ การดำเนินงานต่างๆ ไปสู่ท้องถิ่น
7. การใช้ “จริยธรรมสิ่งแวดล้อม” เป็นพื้นฐานในการพัฒนา ความเคารพ ความเข้าใจธรรมชาติ จะนำมาสู่ความความสำนึกที่จะรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชน (The Common Interest) ทำให้ชุมชนเกิดความรักและหวงแหนธรรมชาติ การไม่เบียดเบียน ธรรมชาติจะนำมาสู่ความเป็นอยู่แบบพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการในชุมชน อย่างยั่งยืนต่อไป

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกเฉพาะกลุ่มเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มเยาวชน ผู้นำชุมชน นักเรียน พระสงฆ์ เป็นต้น
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาน่าจะมีการนำไปทดสอบหลายๆพื้นที่เพื่อหาความน่าเชื่อถือให้ มากขึ้น
3. ควรขยายพื้นที่ศึกษาให้มีความแตกต่างครอบคลุมในระดับที่ใหญ่ขึ้น เป็นระดับอำเภอ จังหวัดน่า เป็นต้น เพื่อจะได้นำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างกันได้ชัดเจน มากขึ้น.